

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Poetiske Skrifter I

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Poetiske Skrifter I", i Oehlenschläger, Adam: *Poetiske Skrifter I*, udg. af H. TOPSØE-JENSEN, 1926-1930, s. 305. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-oehl01val-shoot-idm139633868716880.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter I

## LANGELANDS-REISE

Sammen med Niels Ørsted, Hans Christian og Anders Sandøes yngre Broder, rejste Oehl. i den første Uge af Juli 1804 til Rudkøbing for at besøge Apoteker Søren Ørsted. (Brev til Christiane, dateret Rudkøbing 10. Juli, i »Erindringer« I, S. 219-220). Opholdet blev brat afbrudt ved Meddelelsen om Steffens' forestaaende Afrejse fra København; straks i Begyndelsen af August var Oehl. tilbage i Hovedstaden. Størstedelen af Digtkredsen, hvoraf nærværende Udgave bringer et Udvalg paa 20 af 38 Digte, er skrevet under Opholdet i Rudkøbing; 306 »Langelands-Reise« tryktes første Gang i »Poetiske Skrifter« I, 1805. Se Indledningen S. IX ff.

119

*Indledning.* Oehl. havde som Barn overværet Enkedronning Juliane Marias Bisættelse i Roskilde 1796; bortset fra Besøg hos Skuespiller Rosing i Fredensborg havde han ellers ikke været længere borte fra København end i Dyrehaven. Versemaalet er her (som i »Saxo Grammaticus«, »Overgang«, »Corsøer«, »Birkners Gravskrift«, »Thorsing«, »Overfarten fra Vemmenæs«) det elegiske Distichon. Se Note til Side 65.

121

*Til Saxo Grammaticus.* Oehl. havde i Vinteren forud (»det taagede Veir«) under Arbejdet paa »Vaulundurs Saga« gjort sproglige Studier i Vedels Saxo-Oversættelse.

122

*den hellige Hvælving* Roeskilde Domkirke.

*Issefiorden.* Versemaalet: firefodede Trokæer, Variation af det spanske Romancevers; andre Variationer findes i »Anders-Skov« og »Omskiftning«.

*flux* rede.

124

*Roeskilde Domkirke.* Terzinernes Rimstilling er her - modsat »Ellehøien« - korrekt gennemført.

126

*et Taarn af Blødetræe* maaske et Monstranshus; Blødetræ ell. Blødtræ er Træ, hvis Ved er blødt som Poppel, Pil etc.

127

*disse Piller* Da Peder Sunesøn (Biskop 1191-1214) begyndte Opførelsen af den nuværende Domkirke, blev Benene af den gamle Kirkes Stiftere og Velgørere: Harald Blaatand, Svend Estridsøn, hans Moder Estrid (ikke - som sagt paa S. 128 - hans Dronning) og Biskop Vilhelm optagne af deres Grave og indmurede i Korets fire store Piller.

128

*det stolte Marmor* Christian den Femtes og Frederik den Fjerdes Gravmæler i Højkoret.

*De danske Kongers Børn* Kisterne findes i Hvælvingen under Højkoret.

*den tapre Juul* Viceadmiral Just Juel, faldt i Slaget ved Rugen 8/8 1715.

307

129

*Her hviler Saxo* Efter Traditionen er Saxo begravet i nordre Korsfløj; et latinsk Epitafium paa Væggen, som Biskop Lage Urne har ladet opsætte (fornyet 1728), udpeger en indskriftsløs Sandsten i Gulvet som hans Grav.

*Femte Fredrik* Indtil 1825 stod Frederik den Femtes og Christian den Sjettes Kister i Christian den Fjerdes Kapel.

*Fjerde Christian* Kongens Kiste stod dengang i de hvælvede Kældere under Kapellet.

*hans ædle Fædre* Frederik den Andens og Christian den Tredjes pragtfulde Gravmæler i Helligtrekongers Kapel.

130

*Anders-Skov*. Antvorskov Kloster har ingen Forbindelse med den populære Folkehelgen, Slagelse-Præsten Hellig Anders (1205), hvis Kors paa »Hvilehøj« nævnes S. 133. Navnet Antvorskov afledes af oldn. *öndveror*: »modvendt« dvs. det Sted, der ligger ved Sklovens Begyndelse, eller af gml dansk *andvord*: Overdragelse. Klosteret, grundlagt af Valdemar den Store, tilhørte Johanniterordenen og blev efterhaanden et af de rigeste i Landet; Betegnelsen *Gudsfrygts tarvelige Bolig* er derfor lidet rammende.

131

*lød nu intet Skud* Anakronisme. »Buestrængens Hvinen« kan næppe, som Poul Møller vil mene, have forstyrret Munkenes Læsere.

133

*stolte Sale* Efter Reformationen ombyggedes Klosteret ca. 1580 til et kongeligt Slot (Frederik den Anden døde her 1588), men forfaldt efterhaanden og solgtes 1774. 1804 ejedes det af Constantin Bruun.

134.

*Corsøer*. I »Professor Oehlenschlägers Erklæring til Publikum om hans personlige Forhold til Justitsraad Baggesen«, 1818, S. 6-8, siges Digtet at være fremkaldt af Harmen over Baggesens respektløse Omtale af Goethe i »Gedichte«, 1803; og i »Fyensreisen«, 1835 (Digtet »Personsposten«) regner Oehl. denne Ungdomsspøg for den oprindelige Aarsag til Baggesens Had og derved Udgangspunktet for den hele 308 Fejde. - Baggesen svarede smukt 1807 med Digtet »Frederiksbergs Slot« (»Poetiske Skrifter«, Arlauds Udgave, V, 1903, S. 46).

*Stabelstad* med Privilegium paa »alene at maatte bruge

den udenlandske Handel« blev Korsør 1661 samtidig

med København.

*Birkners Gravskrift*. M. G. Eirckner (1756-1798), fra 1792 Kapellan i Korsør, typisk liberal Rationalist, hvis Produktion især drøftede Trykkefriheds-Spørgsmaalet.

135.

*Svendborg Sund*. Digtet er skrevet undervejs paa Bagsiden af Oehl.s Rejsepas. (Vilh. Andersen: »Adam Oehlenschläger« I, 1899, S. 129).

*Kirken* Sct. Jørgens Kirke ved Svendborg Sund.

*reder for Freya en blomstrende Seng* Freya her Frugtbarhedens og Blomsternes Gudinde. Se det tilsvarende Udtryk om Flora S. 147.

136

*Thorsing*. Niels Juel fik ikke Taasinge som Løn for Sejren i Køge Bugt den 1. Juli 1677, men købte for sin Andel af Prisepengene fra Slaget 1678 Kongens Part af Øen. Skildringen af selve Slaget uhistorisk; Christian den Femte overværede det fra Skanør Strand, ikke fra »sin Borg«, og han blandede sig ikke i Admiralens Dispositioner.

139

*Karbunkler* gi. Betegnelse for røde Ædelsten.

140

*Odysseus* Odysseen V, V. 424-435. *Tritoner* Havguddomme i Poseidons Følge.

141

*Jord-Ombelteren* homerisk Betegnelse for Poseidon. *Omskiftning*. I korrekt Efterligning af det spanske (dog ustrofiske) Romancevers er det fulde Rim i de lige Linjer (2-4-6 etc.) erstattet af Vokalrim, *Assonans*, paa samme Vokal (y) gennem hele Digtet, medens de ulige Linier er urimede. *Auriga* (lat.) Vognstyrer, Kusk.

142

*Hexametret svulmed op* Denne og den følgende Strofe efterligner et Epigram af Schiller («Votivtafel» Nr. 56, »Das Distichon«):

Im Hexameter steigt des Springquells flüszige Säule,  
Im Pentameter drauf fällt sie melodisch herab.

309

*Romanzen* det spanske firfodede trokaiske »romancero«-Versemaal, hvori dette Digt er skrevet.

143

*Faareveile Skov*. Ved Herregaarden Faarevejle, 2 Kilometer Syd-Vest for Rudkøbing. *Lessing! Din Natan* Gotthold Ephraim Lessing (1729 -1781); det dramatiske Digt »Nathan der Weise« udkom 1779. »Erindringer« II, S. 35: »Lessing havde jeg aldrig givet slip paa; og mod den romantiske Skoles Dadel, fordi man fandt ham for koldforstandig, havde jeg allerede i min Langelandsreise skrevet et Stykke til Lessing«.

144

*Kitharen* oldgræsk Strenginstrument, der minder om Lyren.

*Gibs-Billedet*. Spottedigtet over Jeanne d'Arc, »La Pucelle« [som han dog 1804 vistnok kun kendte af Omtale], havde, fortæller Oehl. selv i sit Tidsskrift »Prometheus« (IV, 1833, S. 48-49), ophidset ham mod Voltaire. Senere ændredes hans Dom over ham kendeligt; han mildnede Strofen meget i »Samlede Digte« 1823 og rettede saaledes »den frosne Spottefugl« til »den fine Spottefugl«.

145

*naar Aanden hvilte* naar jeg digtede uden Inspiration.

146

*en Cypres Digtet* »Evalds Grav« S. 81.

*Morgen-Vandring*. Sml. Indledningen S. XI. *En vældig Steenhob* Det omtalte Oldtidsmindesmærke - aabenbart en Langdysse - eksisterer ikke mere, og dets Plads kan ikke med Sikkerhed paavises, ligesom der heller ikke med Sikkerhed kan oplyses noget om de to andre Højes Beliggenhed. Dyssen har vistnok været en senere fjærnet Stendysse »Prædikestolen« (Kragholm Matr. No. 4), der laa et Stykke inde paa Marken Nord for Vejen fra Rudkøbing til Faarevejle, kort før Vejen til Kragholm drejer af. Der kendes fremdeles to Høje i Nærheden; den ene laa, hvor Vejen til Faarevejle drejer af fra Landevejen fra Rudkøbing til Ristinge, den anden lidt sydligere Syd for Faarevejle-Vejen. (Velvilligst meddelt af Hr. Købmand J. Winther, Langelands Museum, Rudkøbing).

148

*teer viser*.

310

149

*Flora* Se Note til S. 43.

150

*Syrinx* For at undgaa Skovguden Pans Efterstræbelser blev Nymfen Syrinx paa sin Bøn forvandlet til et Siv, hvoraf Panfløjten blev skaaret.

*Daphne* Apollons Elskede, Daphne, forvandlede til et Laurbærtræ; Laurbærkransen er derfor Digternes Løn.

*Artemis* her Maanegudinde.

151

*Hekate* her Nattens Gudinde. *Jomfrurosen* gi. Betegnelse for Provinsrose, rosa gallica, her vel blot en nysudsprungen mørk Rose.

*Natten* Denne og den følgende Strofe er muligvis inspireret af Carstens' Tegninger til Karl Philipp Moritz'

græske Mytologi (1791) eller af Lessings Skrift »Wie die Alten den Tod gebildet« (1769); Thorvaldsens Relief af Natten er fra 1815.

152

en *Yngling* Apollo, Dagens og Digtekunstens Gud; hans gyldne Pile bringer en hurtig og let Død.

153

*Hvo veed hvor nær mig er min Ende?* Første Vers (frit citeret efter Hukommelsen) af Æmilia Juliane af Schwarzburg-Rudolstadt's kendte Gravsalmes, oversat af Rostgaard (Psalmebog for Kirke og Hjem Nr. 450).

154

*Toget til Thorsing.* Oehl.s græske Kundskaber var ikke store; den homeriske Stil og Kompositionsmaade studerede han derfor i Voss' tyske Oversættelse af »Iliaden« og »Odysseen«. Versemaalet er Hexametret.

*Syng om det hellige Tog* Spøgefuld Efterligning af Musepaakaldelserne i Indgangsversene til »Iliaden« og »Odysseen«.

*Erikiden* Eriksen. Har vel haft Færgefarten fra Vemmenæs til Rudkøbing.

155

*Adrasteias Yngling* Borgmester Chr. Ditlev Westengaard (Borgmester og Byfoged i Rudkøbing 1802-1810). *Adrasteia* (gr.) er Retfærdighedens Gudinde. *Hemesstav* Herolderne stod under Beskyttelse af Hermes, Veltalenhedens Gud.

*Orkos* Dødsriget.

*Aides* gl. Form for: Hades, Underverdenens Gud.

311

156

*Atropos* en af Skæbnegudinderne.

*Ørstaiden, Asklepios Søn* Apoteker Søren Ørsted.

*Selv i Raadel han sad .... forhindred usalige Tvedragt* Ørsted var Raadmand og Forligelsescommissair.

157

*Indbildningens Horn-Port* Odysseen XIX, 562 ff.

159

Den følgende Scene er et Sidestykke til første Sang af »Peder Paars«. *Demeter* Agerdyrkingens og Frugtbarhedens Gudinde.

*Aiolos* Vindenes Gud.

161

*Favoner* (lat.) Vestenvinde, svarer til Grækernes Zefyros.

*Nileus den graa Hansaide* Skipper Niels Hansen.

162

*den blussende Gud Dionysos* Myten fortælles i de homeriske Hymner (Nr. 7).

164

*Avion* gr. Digter fra Methymna paa Lesbos. Fortællingen om hans undcrfulde Redning stammer fra Herodot (I, Kap. 23).

166

*Hamadryader* Guddomme for Træerne, som intet har med Havet at gøre. Forveksling med Nereider. - *Thetis* en af Nereiderne, Achilleus' Moder.

167

*Euros og Notos Sydostvinden og Søndenvinden.*

168

*den vægtige Stang Baadshagen.*

169

*Hiemfarten.* Versemaalet, kendt fra Horats, er »det større asklepiadeiske Metrum« (- v - vv - || - vv - || - vv - v -).

*Blus fra Aalefiskere.*

170

*May unge Bøgegrene.*

*Øe Siø mellem Vemmenæs og Rudkøbing.*

*Katastrophe.* Som en naturlig Følge af det senere kølnede Venskab mellem Oehl. og Steffens omarbejdedes dette Digt stærkt i anden Udgave af »Langelandsrejsen« (»Samlede Digte« I, 1823).

172

Din Ven I Foraaret 1804 blev Steffens kaldet til Professor i Halle. Afrejsen fandt Sted i Beg. af August - i »Kjøbenhavns Adresse-Contoirs Efterretninger« for Mandag den 6. August 1804 findes under Rubriken »Reisende«: Dr. Steffens til Kiel - men først i September ankom Steffens til Halle.

312

175

*Et barnligt Spil* I Foersoms »Poetisk Lommebog for 1813« (1812) findes »Knud Lavard. Fragment, skrevet 1804« - de to eneste bevarede Scener af en aldrig fuldendt Tragedie.

176

*Camoenen Sanggudinden.*